

Bellevalia sarmatica, *Bromopsis heterophylla*, *Ephedra distachya*, *Hyacinthella leucophaea*, *Jurinea stoechadifolia*, *Poa sterilis*, *Quercus robur*, *Vinca herbacea*, *Vitis sylvestris*). Висока созологічну цінність національного рівня зумовлена зростанням тут 10 видів рослин, що належать до Червоної книги України (*Astragalus dasyanthus*, *A. ponticus*, *Elytrigia stipifolia*, *Ornithogalum boucheanum*, *Stipa capillata*, *S. lessingiana*, *S. pulcherrima*, *S. ucrainica*, *Tulipa biebersteiniana*, *T. gesneriana*) та 6 раритетних рослинних угруповань включених до Зеленої книги України (*Amygdaleta nanae*, *Elytrigieta stipifoliae*, *Stipeta capillatae*, *Stipeta lessingianae*, *Stipeta pulcherrimae*, *Stipeta ucrainicae*). Созологічне значення міжнародного рівня зумовлене зростанням тут рослини, що включена до Резолюції № 6 (Додаток 1) Бернської конвенції та Додатку II Оселищної директиви ЄС – *Jurinea cyanooides*. А також тим, що більшість території проєктованого заказника є оселищами Резолюції № 4 Бернської конвенції (Е1.2 Багаторічні трав'яні кальцифітні угруповання та степи та F3.247 Понтично-сарматські листопадні чагарникові зарості) та Додатку I Оселищної директиви ЄС (62C0 Понтично-сарматські степи та 40C0 Понтично-сарматські листопадні чагарникові зарості).

Література:

1. Мойсієнко І.І., Кунс В., Дайнеко П.М. (2019). Проєктований ботанічний заказник «Старошведський» (Херсонська область, Україна). Чорноморськ. бот. ж., 15 (1): 6–16. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2019-15-1-1
2. Мойсієнко І.І., Дайнеко П.М., Захватович М., Дембіч І., Суднік-Войциковська Б. (2019). Анотований список флори проєктованого заказника «Старошведський» (Херсонська область, Україна). Чорноморськ. бот. ж., 15 (2): 185–201. doi: 10.32999/ksu1990-553X/2019-15-2-7
3. Тлумачний посібник оселищ Резолюції № 4 Бернської конвенції, що знаходяться під загрозою і потребують спеціальних заходів охорони. Перша версія адаптованого неофіційного перекладу з англійської (третього проєкту офіційної версії 2015 року) / А. Куземко, С. Садогурська, О. Василюк. – Київ, 2017. – 124 с.

Р.С. Молікевич, Д.С. Станика
Херсонський державний університет,
molikevych@gmail.com

РЕГІОНАЛЬНА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ЯКОСТІ ХАРЧУВАННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

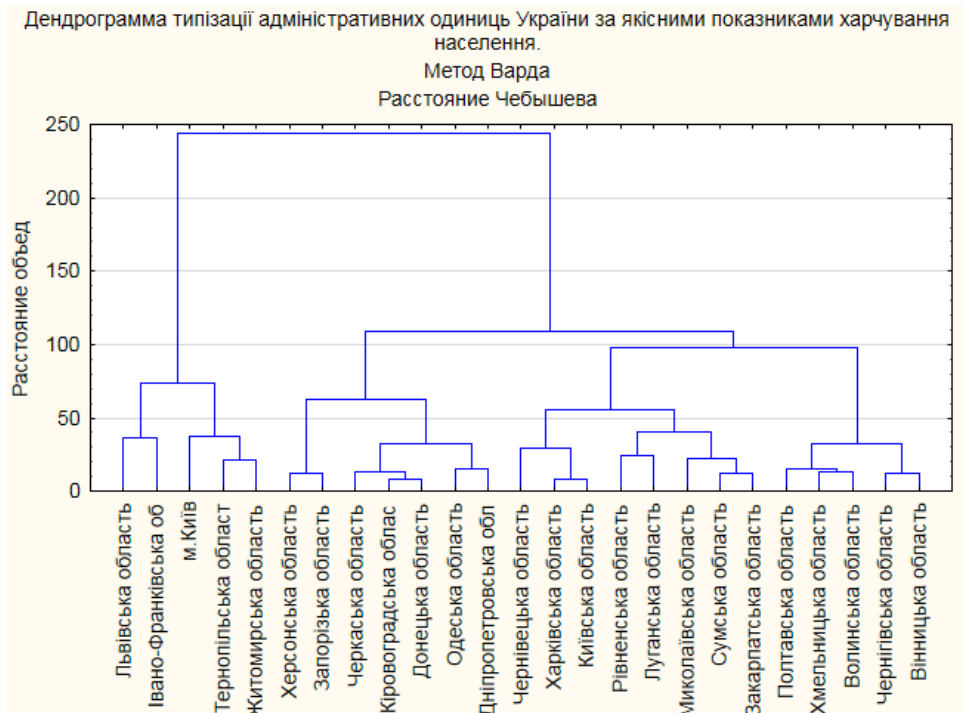
Однією із найбільш вагомих рис якості життя населення є раціональність його харчування. Актуальність тематики полягає у географічному підході до вирішення 2-го глобального завдання стратегії сталого розвитку України, яка дослівно звучить як: «Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства» [3]. Саме географічний підхід до аналізу факторів, що зумовлюють просторові відмінності у харчуванні, дозволить комплексно підійти до вирішення даного завдання. Для статистичного вивчення

споживання продуктів домогосподарствами та визначення рівня їх добробуту використовують «Класифікацію індивідуального споживання за цілями» (КІСЦ) [1, 2]. За результатами аналізу відповідності раціональним та мінімальним нормам споживання населенням основних груп продуктів встановлено, що населення недоїдає практично по всім групам продуктів. Особливо катастрофічним є те що по половині груп продуктів не споживаються навіть необхідні мінімальні норми, що значно впливає на стан суспільного здоров'я і відображає реальний стан продовольчої безпеки в Україні. За результатами аналізу відповідності раціональним та мінімальним нормам споживання населенням основних груп продуктів по регіонах України встановлено, що [4]: 1) лише в 9 з 25 адміністративних одиниць споживання хлібу менше раціональних норм, у всіх інших населення споживає більше норми; 2) в жодній з областей населення не споживає м'яса відповідно до раціональних норм, а в 10 областях взагалі не виконуються навіть мінімальні норми споживання; 3) раціональні норми споживання риби виконуються лише в 5 областях, а в 5 областях населення споживає менше навіть за мінімальні норми; 4) в жодній з областей не виконуються навіть мінімальні норми споживання молока, не кажучи вже про раціональні; 5) раціональні норми споживання яєць не витримуються в жодній з областей, а в 14 областях споживання нижче навіть мінімальних норм; 6) по всім областям спостерігається перевищення раціональних норм споживання олії; 7) в жодній з областей не задовольняється навіть мінімальний рівень споживання фруктів, ягід та горіхів; 8) раціональні норми споживання картоплі не виконуються в жодній з областей, мінімальні ж витримані – лише в 5 областях; 9) раціональні норми споживання овочів та баштанних не задовольняються в жодному з регіонів, і лише в 16 областях задовольняються мінімальні норми; 10) лише в 5 областях виконуються раціональні норми споживання цукру, а в 5 областях показники споживання менше навіть за мінімальні

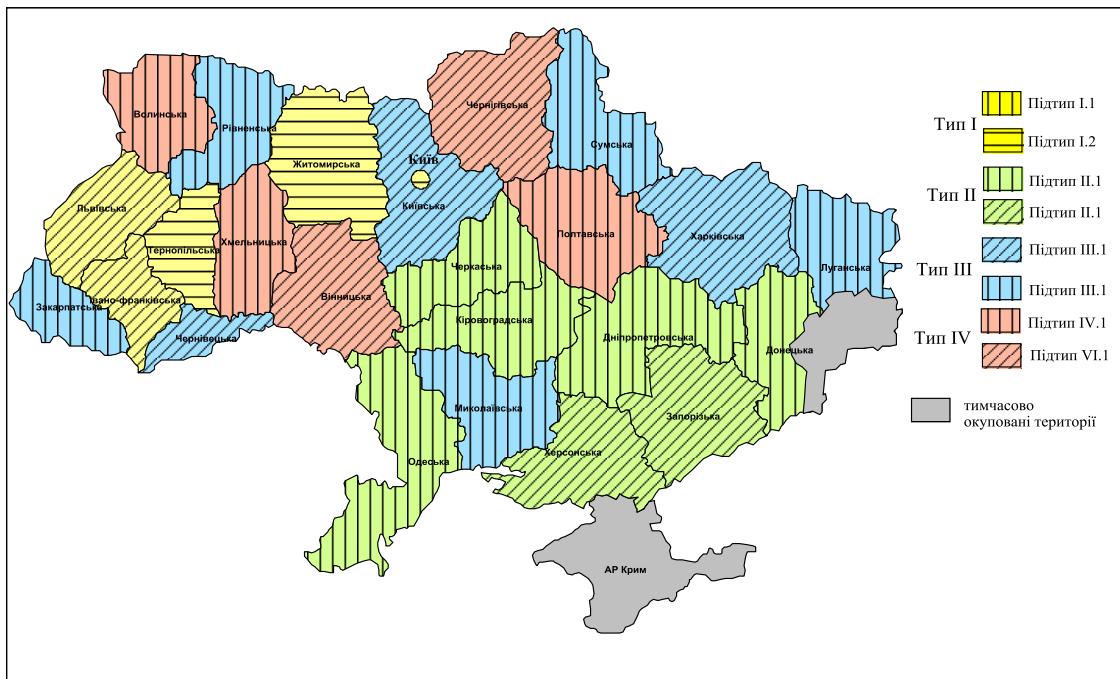
Грунтуючись на просторовій та економічній диференціації споживання населенням регіонів України базових груп продуктів, нами було проведено кластерний аналіз на основі десяти основних груп. За результатами кластерного аналізу було отримано сім типів з двома підтипами в кожному (рис. 1, 2).

До *першого типу (Київсько-Галицько-Житомирський)* ввійшли Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Житомирська області та м. Київ. Відповідно таблиці відповідності раціональним нормам та усередненим показникам по Україні (Додаток А,Б), даний тип відзначається вищим ніж в середньому по Україні споживанням молока і молокопродуктів, вищим або середнім споживанням яєць, вищим рівнем споживання ягід, фруктів, горіхів та картоплі та нижчим чим у середньому по країні рівнем споживання цукру. Але по всім наведеним групам населення даних територій недоїдає до раціональних норм. Така диференціація показників пояснюється високою часткою сільського населення в Галицькому регіоні та Житомирській області, яке споживає більшою мірою вирощені та заготовлені власноруч продукти, а в столиці – вищим рівнем купівельної спроможності населення. У типі виділяють два підтипи (рис. 2).

Підтип I.1. Галицький. Відносяться Львівська та Івано-Франківська області. Відмінністю підтипу нижчі за середні показники споживання м'яса та м'ясопродуктів, а також середні показники споживання яєць.

Рис. 1. Дендрограма типізації адміністративних одиниць України за якісними показниками споживання домогосподарствами основних груп продуктів (за 2016 р.)

Рис. 2. Карта-схема типізації адміністративних одиниць України за споживанням домогосподарствами основних груп продуктів (2016 р.)

До *другого типу (Центрально-Південний)* ввійшли Херсонська, Запорізька, Черкаська, Кіровоградська, Донецька, Одеська та Дніпропетровська області. Для типу характерним є вищі за середні показники споживання м'яса, риби та рибопродуктів, яєць, цукру, а також фруктів, ягід та горіхів. Нижчими за середній рівень споживання – молока та молочних продуктів та картоплі. До типу ввійшли більшою мірою промислово розвинуті області, що й наклало відбиток на специфіку споживання продуктів. Через області даного типу протікає р. Дніпро або вони мають вихід до моря – цим пояснюються високі показники споживання риби, які, подекуди, вище за раціональні норми (Херсонська, Черкаська та Кіровоградська області), тим самим населення компенсує нестачу м'ясопродуктів [5]. У типі виокремлюється два підтипи. *Підтип II.1 (Південний)*, у складі Херсонської та Запорізької областей, має характерно нижчі за середні (але все одно вищі за раціональні) показники споживання олії та рослинних жирів, а також вищі за раціональні показники споживання цукру. В областях що входять до даного типу більше ніж всередньому по країні споживають овочів та баштанних культур, так як даний регіон славиться вирощуванням даних культур. У підтипі II.2 специфічні риси не виокремлюються.

Тип III (Периферійно-пристоличний). До складу даного типу ввійшли Чернівецька, Київська, Харківська (*Підтип III.1*), Луганська, Рівненська, Сумська, Закарпатська та Миколаївська області (*Підтип III.2*). Області даного типу дуже розрізнені територіально, але характеризуються найнижчими показниками споживання та нижчими за раціональні норми практично по всім групам продуктів. Така специфіка зумовлена або високою периферійністю областей даного типу (Чернівецька, Сумська, Рівненська, Закарпатська області), або значним провалом споживання, що є наслідком знаходження біля економічно вище розвинутих територій (Харківська, Київська області).

Тип IV (Розсіяний). До складу типу ввійшли Полтавська, Хмельницька, Волинська (*Підтип IV.1*), Чернігівська та Вінницька області (*Підтип IV.2*). Для типу характерним є вищі за середні та перевищуючі раціональні норми показники споживання хлібу та хлібних продуктів та олії, високі показники споживання картоплі. На противагу в областях даного типу менше всього споживають фруктів, ягід та горіхів. Для областей підтипу IV.1, характерним є також низкий рівень споживання цукру та яєць. А для областей підтипу IV.2 – вищий за середній по державі рівень споживання м'яса, риби, молока, яєць та овочі, але без перевищення раціональних норм.

Одже, в результаті кластерного аналізу було виділено 4 типи адміністративних одиниць з різним рівнем споживання населенням основних груп продуктів. Найраціональніше харчується населення адміністративних одиниць II та IV типу, найгірше – III типу.

Література:

1. Пачковський Ю.Ф. Споживча поведінка українських домогосподарств: монографія / Ю. Ф. Пачковський, А. О. Максименко; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2014. – 289 с.

2. Григоренко О. До питання моніторингу стану харчування населення України / О. Григоренко // Товари і ринки. – 2010. – № 2. – С. 118–124.
3. Молікевич Р.С. Медико-географічні індикатори в оцінці якості життя населення / Р.С. Молікевич // Українська географія: сучасні виклики. Зб. наук. праць у 3-х т. – К.: Прінт-Сервіс, 2016. – Т. 2. – С. 216–219.
4. Молікевич Р.С. Аналіз регіональних відмінностей харчування населення України / Р.С. Молікевич / Ідеї та новації в системі наук про Землю: Матеріали VIII Всеукраїнської молодіжної наукової конференції, Київ, 10-12 квітня 2019 р. – Київ, 2019. – С. 74-76.
5. Mashkova O. Study of disproportions of territorial communities development on the basis of geoinformation monitoring of the population's quality of life / O. Mashkova, Molikeych R., Napadovska H., N. Omelchenko // Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2018: Conference Proceedings, ISBN 978-619-7408-41-6 / ISSN 1314-2704, 2 July – 8 July, 2018, Vol. 18, Issue 2.3, 591-598 pp.

Г.Ю. Нападовська

*Херсонський державний університет,
anapanadovskaya@gmail.com*

ВІДМІНИ В УПРАВЛІННІ ВИДАМИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО ТА ДЕРЖАВНОГО РІВНЯ

Реформа децентралізації передбачає передачу повноважень, фінансів на їх реалізацію та відповідальності за їх виконання від центральної влади органам місцевого самоврядування, тобто тому керівництву (місцевим радам та їх головам), яке жителі територіальних громад самі собі оберуть. Вихідним пунктом реформи є усвідомлення, того що на локальному рівні краще орієнтуються в місцевих проблемах і ефективніше можуть використати кошти на їх вирішення.

Одним з головних чинників формування спроможних територіальних громад виступають ресурси, які є у їх володінні, головною умовою при цьому є їх раціональне використання. Відповідно Конституції України та закону «Про місцеве самоврядування» матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні відповідних рад.

Тому важливим аспектом є дієва система управління ресурсним потенціалом, зокрема природо-ресурсним потенціалом певної території.

Згідно Руденко В.П. [3] до компонентної структури природно-ресурсного потенціалу відносять: мінеральні, водні, земельні, лісові, фауністичні та природно-рекреаційні ресурси.

Розглянемо систему управління окремими природними ресурсами.

Земельні ресурси – їх частка в компонентній структурі ПРП Херсонської області становить – 67,1 %, що займає І-ше місце за обсягами.

Управління на обласному рівні. Основними завданнями обласного управління земельних ресурсів відповідно до типового положення є [2]: